

Sygn. akt II Cs 161/14

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Mariola Wojtkiewicz (spr.)

Sędziowie: SO Dorota Gamrat - Kubeczak

SO Wiesława Buczek – Markowska

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2014 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi A. R. (1)

o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygnaturze akt I C 1702/13, prowadzonej przez Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w K. przeciwko Ł. R., W. R., A. R. (1) i A. R. (2) o uzgodnienie treści księgi wieczystej Kw nr (...) z rzeczywistym stanem prawnym

z udziałem Prezesa Sądu Rejonowego Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

postanawia:

- I. ***stwierdzić przewlekłość postępowania w sprawie I C 1702/13, toczącej się przed Sądem Rejonowym Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie;***
- II. ***zasądzić od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie na rzecz A. R. (1) kwotę 2000 (dwa tysiące) złotych;***
- III. ***oddalić żądanie w pozostałym zakresie.***
- IV. ***zarządzić zwrot na rzecz skarżącej kwoty 100 (sto) złotych, uiszczonej tytułem opłaty od skargi;***
- V. ***przyznać A. R. (1) od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 120 złotych tytułem kosztów postępowania skargowego.***

Sygn. akt. II Cs 161/14

UZASADNIENIE

Skargą z dnia 16 lipca 2014 r. A. R. (1) wniosła o stwierdzenie, że toczącym się przed Sądem Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie postępowaniu pod sygn. IC 1702/13 (uprzednio IC 1412/10) nastąpiło naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, nadto zasądzenie na jej rzecz kwoty 20.000 zł oraz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego. Wniosła o nakazanie Sądowi wyznaczenia rozprawy w terminie miesiąca od rozstrzygnięcia skargi, przeprowadzania postępowania dowodowego. Wskazując na przewlekłe prowadzenie postępowania uwypukliła następujące błędy Sądu Rejonowego:

1. opóźnienie w zakresie ustalenia stron postępowania – powód, już w pozwie wskazał na prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie w sprawie IC 385/04, ustalający, że umowa przenosząca własność nieruchomości od A. R. (1) na rzecz H. R. była nieważna. Pomimo tego, pierwotnie spraw toczyła się bez udziału A. R. (1). Nadto Sąd dopiero na rozprawie w dniu 02 sierpnia 2013 r. uznał, iż udział w sprawie A. R. (2) i H. R. jest konieczny. W ocenie skarżącej, potrzebę taką Sąd winien był zauważyć tuż po wniesieniu pozwu, a nie po upływie 3 lat, w tym 1 roku, w ciągu którego Sąd usiłował przesłuchać A. R. (2).

2. W sprawie odbyło się niewiele rozpraw, często na rozprawach de facto nie dochodziło do wykonania żadnych czynności. Przy tym przez okres ostatniego niemalże roku nie wyznaczono jakiegokolwiek terminu rozprawy.

3. kilkukrotne okresy beczynności Sądu, objawiające się niewykonywaniem żadnych czynności, czy to sprowadzenia dowodów, zobowiązania stron do podjęcia czynności, czy

podejmowania decyzji wypadkowych.

4. Sąd po wniosku powoda o wyznaczenia kuratora dla A. R. (2) wezwał go do wpłaty zaliczki, lecz wezwanie zostało wysłane do pełnomocnika pozwanego W. R., który to błąd skutkowało wydaniem postanowienia o odmowie wyznaczenia kuratora. Na skutek zażalenia, Sąd zmienił swoje postanowienie i wyznaczył kuratora. Następnie, w związku z pismem A. R. (2), został dla niego ustanowiony pełnomocnik z urzędu, przy czym pomiędzy ustanowieniem pełnomocnika o wydaniem zarządzenia o zobowiązaniu do sporządzenia odpowiedzi na pozew minęło prawie dwa miesiące.

5. W toku postępowania, nie przesłuchano wszystkich świadków, a Sąd ich nie dyscyplinował - pomimo, że nakładał grzywny jak również zamierzał przymusowo sprowadzić, to na podstawie niewiarygodnych usprawiedliwień odstępował od tych środków.

W ocenie skarżącej powyższe świadczy o tym, że w sprawie doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Podkreśliła, że na każdym etapie postępowania starała się, by nie przedłużać postępowania, zobowiązania wykonywać błyskawicznie. Skarżąca podniosła, iż żądanie kwoty 20.000 zł jest uzasadnione oczywistą krzywdą, jaka została jej wyrządzona wskutek przedłużającego się okresu niepewności i nie możliwości zakończenia sprawy. Zaakcentowała straty moralne, które ponosi, nie mogąc zamknąć za sobą nieszczęśliwego dla niej etapu życia, jakim było postępowanie jej ojca polegające na pozbawieniu jej majątku.

Pismem z dnia 11 sierpnia 2014 r. Prezes Sądu Rejonowego Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie zgłosił udział w toczącym się postępowaniu i wniósł o oddalenie skargi.

W uzasadnieniu przedłożył sprawozdanie Przewodniczącej I Wydziału Cywilnego w/w Sądu, w którym opisane czynności podejmowane w procesie. Ustosunkowując się do treści skargi podniósł, że co prawda przez stosunkowo długi okres nie zdołano przesłuchać wszystkich świadków, lecz okoliczność ta nastąpiła z przyczyn nie leżących po stronie Sądu, a wszelkie trudności związane z tą czynnością odpierane były przez Sąd za pomocą możliwych do zastosowania środków dyscyplinujących. Przyznał, iż wezwanie do uiszczenia zaliczki na wynagrodzenie kuratora skierowano do niewłaściwego pełnomocnika, jednak było to wynikiem omyłkowej czynności pracownika sekretariatu. Podkreślono, że przewodniczący już na rozprawie w dniu 19 grudnia 2011 r., informował pełnomocników stron o tym, że w jego ocenie w sprawie konieczny jest udział H. R. i A. R. (2).

Dodatkowo wskazał, że podstawą zawieszenia postępowania były kwestie związane ze skargą o wznowienie postępowania o sygn. akt IC 385/04, które to postępowania będzie miało wpływ na niniejsze postępowanie. Treści postanowienia z dnia 16 grudnia 2013 r., pomimo jego uchylenia wskutek zażalenia pełnomocnika skarżącej, odnosząca się do przyczyn zawieszenia postępowania potwierdza dobitnie niezasadność wniesionej skargi. Postępowanie nie zakończy się do chwili rozstrzygnięcia sprawy o wznowienie postępowania o sygn. akt I C 385/04.

Podkreślono również, iż w stosunku do skarżącej postępowanie nie toczy się 4 lat, skoro pozwana została wezwana do udziału w sprawie postanowieniem z dnia 11 czerwca 2012 r., doręczonym jej w dniu 18 czerwca 2012 r.

Na końcu wskazano, iż czynności podejmowane były przez sędziego referenta stosownie do obciążenia decernatu i powierzonych czynności. SSR Zofia Piwowarska, pełniąc formalnie funkcję Zastępcy Przewodniczącego Wydziału, z uwagi na długotrwale zwolnienie lekarskie Przewodniczącej a następnie urlop macierzyński, pełniła faktycznie obowiązki Przewodniczącej Wydziału przez okres blisko 2 lat, nie posiadając ustanowionego zastępcy, co wiązało się ze znacznym obciążeniem Sędziego i utrudniało podejmowania czynności w jak najkrótszym czasie. Nadto w wydziale nastąpił znaczący wpływ nowych spraw przy istnieniu problemów kadrowych w zakresie orzeczników.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skarga okazała się zasadna.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843 z późn.zm) dla stwierdzenia czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania należy w szczególności ocenić m. in. terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia, co do istoty (...) uwzględniając charakter sprawy, stopień jej faktycznej i prawnej zawilosci, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień, a także zachowanie stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Jak wynika z powyższego naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki nastąpić może zarówno w wyniku działania, jak i zaniechania sądu. Jest istotnym, że nie każda zwłoka może być przyczyną stwierdzenia przewlekłości, lecz jedynie zwłoka nieuzasadniona. W szczególności ocena, czy postępowanie trwa dłużej niż to konieczne, dokonywana musi być na podstawie zarówno analizy charakteru dokonywanych czynności, jak i stanu faktycznego sprawy.

Reasumując stwierdzić trzeba, że ustawodawca określił okoliczności, które każdorazowo sąd rozpoznający skargę na przewlekłość postępowania winien oceniać. Należą do nich: prawidłowość i terminowość czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej zawilosci sprawy, znaczenie samej sprawy dla strony skarżącej, rozstrzygniętych w sprawie zagadnień, zachowanie się strony, która wniosła skargę na przewlekłość postępowania. Wyliczenie to nie ma charakteru katalogu zamkniętego. Ma jednak charakter kierunkowy, określając podstawowy sposób oceny przewlekłości i przesłanek jej wystąpienia. Jest istotnym, że konieczność zbadania terminowości i prawidłowości podjętych czynności oznacza po pierwsze odniesienie do oceny, czy postępowanie trwało dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności mających znaczenie dla sprawy (art. 1 ust. 1). Po drugie prowadzi do wniosku, że podstawą stwierdzenia przewlekłości może być nie tylko przedłużenie postępowania wynikające z opieszałości sądu, lecz także z podjęcia oczywiście błędnych decyzji procesowych i wywołaną tym zwłoką. Nie chodzi tu oczywiście o wydanie orzeczeń merytorycznych – rozstrzygających sprawę co do istoty, czy także kończących postępowanie w sprawie.

Dodać jeszcze trzeba, że błędy prawne (nawet rażące) popełnione przez sąd w toku postępowania nie mogą skutkować niejako automatycznym stwierdzeniem, że przez to doszło do przewlekłości postępowania sądowego. Jeżeli, bowiem na badanym etapie postępowania, czas jego trwania mieści się w granicach wyznaczonych charakterem czynności podjętych przez sąd i nie rzutuje (w sensie przewlekłości) na bieg postępowania sądowego w jego zasadniczym przedmiocie (zmierzającym do wydania rozstrzygnięcia, co do istoty sprawy), to w żadnym wypadku nie można uznać, aby popełnione przez sąd uchybienie procesowe skutkowało przyjęciem, że w postępowaniu sądowym doszło z tego powodu do przewlekłości.

Uwypuklić też należy, że celem instytucji skargi na przewlekłość postępowania jest zlikwidowanie opieszałości sądu, przed którym sprawa zawisła poprzez wymuszenie należytej sprawności sądu (postanowienie SN z dnia 17 listopada 2005 r., IV CSP 1/05, Biuletyn SN 2006/2) i nadanie sprawie odpowiedniego biegu (postanowienie SN z dnia 8

lipca 2005 r., III SPP 120/05, OSNP 2006/5-6/102 i postanowienie SN z 19 stycznia 2006 r., III SPP 162/05). Skarga na przewlekłość ma w szczególności zapewnić szybką reakcję na trwającą zwłokę w czynnościach sądu i służyć dyscyplinowaniu czynności podejmowanych na danym etapie toczącego się jeszcze postępowania w określonej sprawie (postanowienie SN z 19 stycznia 2006 r., III SPP 162/05 i postanowienie SN z dnia 18 lutego 2005 r., III SPP 19/05, OSNP 2005/17/277).

W kontekście powyższego w pierwszej kolejności należy zauważyć, iż pozew z powództwa (...) S.A. przeciwko M. R., małoletniemu Ł. R. i W. R. o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych: SZL (...), SZL (...), SZL (...) z rzeczywistym stanem prawnym został złożony dnia 15 września 2010 r. i zarejestrowany pod sygn. akt IC 1412/10. Skarżąca została wezwana do udziału w sprawie w charakterze pozwanej dopiero dnia 11 czerwca 2012r. Wezwanie nastąpiło na wniosek powoda z dnia 17 maja 2012r. Jasnym jest, że okres procedowania w sprawie od zawiśnięcia sprawy do wezwania pozwanej w żaden sposób nie mógł wpłynąć na prawa skarżącej do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Ocenie w ramach skargi A. R. (1) może podlegać jedynie okres z jej udziałem w sprawie.

Pozwana wdała się w spór, wnosząc w dniu rozprawy, to jest 16 lipca 2012r. odpowiedz na pozew. Tego dnia na rozprawie Sąd nie przeprowadził zaplanowanych dowodów, gdyż nie stawili się wezwani świadkowie. Sąd skazał świadków: A. R. (2) i M. I. (1) na karę grzywny za niestawiennictwo na rozprawie oraz odroczył rozprawę do dnia 26 września 2012 r. Przewodniczący zarządził doręczenie A. R. (1) kopii wszystkich pism procesowych, zobowiązując jednocześnie do sporządzenia pisma procesowego w trybie art. 207§ 3 k.p.c. Pismem z dnia 4 września 2012 r. A. R. (1) wniosła o oddalenie powództwa oraz zgłosiła wnioski dowodowe.

Na kolejne terminy rozpraw: dnia 26 września 2012 r., 26 listopada 2012 r, 7 stycznia 2013r., 4 marca 2013 r. Sąd nadal wzywał świadków: A. R. (2) i M. I. (1). Pomimo wezwań, skazania na karę grzywny nie doszło do przesłuchania świadków. Świadkowie usprawiedliwili swą nieobecność dopiero wówczas, gdy zarządzono ich przymusowe doprowadzenie.

Na rozprawie dnia 4 marca 2013 r. pełnomocnik pozwanego cofnął wniosek o przesłuchanie w charakterze świadka M. I. (1) oraz wskazał adres dla doręczeń dla A. R. (2). Ponadto wyznaczono ostateczny termin przesłuchania A. R. (2) na dzień kolejnej rozprawy, to jest 2 sierpnia 2013 r.

Na rozprawie dnia 2 sierpnia 2013r., po roku bezskutecznych prób przesłuchania w charakterze świadka A. R. (2), Sąd postanowił wyłączyć do odrębnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawę z powództwa (...) S.A. przeciwko Ł. R., W. R. i A. R. (1) o uzgodnienie treści księgi wieczystej (...) z rzeczywistym stanem poprzez dokonanie w dziale II księgi wpisu jako właściciela W. R. w miejsce Ł. R.. Co istotne przewodniczący poinformował, że w jego ocenie w sprawie konieczny jest udział H. R. i A. R. (2) – z uwagi na rozstrzygnięcie o ich prawie własności.

W tym miejscu zaznaczyć należy, że poza oceną Sądu Okręgowego w sprawie o stwierdzenie przewlekłości pozostaje decyzja o wezwaniu do udziału w sprawie A. R. (2). Jest to suwerenna decyzja Sądu, która będzie podlegała ocenie wówczas, gdy w sprawie I C 1702/13 wpłynie odpowiedni środek odwoławczy. Ocenie Sądu Okręgowego podlega, zgodnie z wolą skarżącego, czas, który upłynął do podjęcia decyzji o ukształtowaniu strony pozwanej w procesie. W tym aspekcie ocena ta nie jest korzystna dla Sądu. Zapisy w księdze wieczystej Kw (...) w dziale II - Własność nie zmieniły się od 1 marca 2004r. Wszelkie zmiany właścicieli, które pozwoliły Sądowi na stwierdzenie, że po stronie pozwanej udział ma wziąć A. R. (2), nastąpiły się przed datą 1 marca 2004r. Nie było zatem przeszkód do dokonania oceny współuczestnictwa po stronie pozwanej w momencie zawiśnięcia sporu, najpóźniej w dniu wezwania do udziału w sprawie A. R. (1). W tym kontekście nie można stwierdzić, że próby przesłuchania A. R. (2) w charakterze świadka, nie przedłużyły postępowania ponad miarę. Wcześniejsze wezwanie do udziału w sprawie spowodowałoby, że kwestia pobytu pozwanego, kuratora, zwolnienia od kosztów sądowych, ustanowienia pełnomocnika z urzędu i doręczenia odpisu pozwu rozwiązywana byłaby równoległe z próbą przesłuchania świadka M. I. (2). Po cofnięciu wniosku o przesłuchanie tego świadka nie byłoby potrzeby odraczania rozprawy dnia 4 marca 2013r. do dnia 2 sierpnia 2013r. (5 miesięcy), kiedy to Sąd oznaczył ostateczny termin przesłuchania w charakterze świadka A. R. (2). Na rozprawie tego dnia nastąpił zwrot w sprawie. Doszło do zmiany roli A. R. (2) w procesie. Przewodniczący ocenił, że w sprawie

konieczny jest udział A. R. (2) po stronie pozwanej. Po tej ocenie nastąpił czas procedowania w zakresie ustanowienia dla A. R. (2) kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego, przy czym samo wezwanie pozwanego nastąpiło dopiero w dniu 28 marca 2014r. Tym samym od 2 sierpnia 2013r. nie odbyła się ani jedna rozprawa. Rozprawa odbędzie się dopiero dnia 1 października 2014r., a więc dopiero po 13 miesiącach. Można byłoby tego uniknąć, gdyby decyzja o przekształceniu podmiotowym po stronie pozwanej została podjęta już w 2012 roku.

Podzielić należy zatem stanowisko skarżącej, że z powodu zbyt późnych przekształceń podmiotowych po stronie pozwanej nie doszło do wyznaczenia terminu rozprawy w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Postępowanie zatem prowadzone jest przewlekłe. Nie ma natomiast racji skarżąca, upatrując przewlekłość w wadliwym doręczeniu wezwania o zaliczkę na poczet wynagrodzenia kuratora oraz wydaniu błędnego postanowienia z dnia 16 grudnia 2013r. Rzeczywiście w sprawie, na skutek pomyłki, wezwanie o zaliczkę na poczet wynagrodzenia kuratora trafiło do niewłaściwej osoby. Sąd, po wykryciu tej wadliwości, na skutek zażalenia, uchylając swoje decyzje doprowadził do stanu sprzed wydania postanowień. Wskazywana wadliwość powstała w czasie, który Sąd Okręgowy uwzględnił już jako czas wpływający na przewlekłość postępowania - roczny czas bez terminu rozprawy, będący konsekwencją zbyt późnego przekształcenia podmiotowego.

Z uwagi na stwierdzenie przewlekłości postępowania zasadne stało się żądanie zasądzenia na rzecz skarżącej sumy pieniężnej, aczkolwiek nie w takiej wysokości, o jaką postulowała w swojej skardze. Dokonując oceny żądania w tym zakresie Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż odpowiednia do wagi przewlekłości oraz interesów skarżącej będzie kwota 2.000 zł. Pamiętać należy przyznana kwota nie stanowi odszkodowania w rozumieniu prawa cywilnego. Kwota ta ma wynagrodzić niewymierne szkody związane z niewłaściwym wykonywaniem prawa strony do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Stąd też ustawa nie zawiera kryteriów ustalania jej wysokości, pozostawiając tę kwestię do rozstrzygnięcia w każdej indywidualnej sprawie z uwzględnieniem jej specyfiki. Z uwagi na powyższe, oraz mając na względzie, że pozwana w sprawie występuje dopiero od czerwca 2012r., nie zaś od 2010r. Sąd Okręgowy zasądził na jej rzecz kwotę 2.000 złotych w punkcie II postanowienia, na podstawie przepisu art. 12 ust. 4 ustawy o skardze.

Skargę, zawierającą żądanie zasądzenia sumy pieniężnej ponad kwotę 2.000 złotych Sąd Okręgowy oddalił w punkcie III postanowienia. Oddaleniu w punkcie III podlegało również żądanie nakazania wyznaczenia rozprawy. Z ustaleń Sądu Okręgowego, opartych na aktach sprawy, wynika, że w dniu jutrzejszym odbędzie się rozprawa, na której Sąd zaplanował przesłuchanie stron. Nie ma zatem potrzeby zobowiązania Sądu do czynności, które zostały już podjęte.

Wobec faktu, iż skarga została uwzględniona na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze (...), Sąd w punkcie IV orzekł o zwrocie opłaty uiszczonej przez skarżącego od niniejszej skargi,.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie V w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. w zw. z w zw. z § 18 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, (t.j. Dz. U. z 2013r, poz. 461).